

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu. — Ustavniki in delezniki tiskov. društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

Še enkrat direktne volitve.

Naši bralci nam naj prizanesó, da o tej stvari tolikokrat govorimo. To nam je sveta dolžnost, kajti z direktnimi volitvami bi se godila v našem cesarstvu tolika prememba, da domoljuba srce boli, če na to pomisli, posebno pa na žalostne nasledke, ki potem nastopijo.

Ta prememba pomenja prvič pomnoženje državnih stroškov, in toraj pomnoženje davka. Dozdaj so ustavaki že prišli do 340 prihodnjih drž. poslancev, nekterim kolovodjem pa še to ni zadosti ter jih hočejo še več. Dozdaj je bilo 203 državnih poslancev; po novi volilni postavi bi jih za dobro tretjino več bilo. Po lanskem proračunu znašajo stroški za državni zbor nad 615.000 gld. Za bolj ko tretjino poslancev več bo treba tudi nad tretjino več stroškov, in to daje blizo 1 milijon samo za drž. zbor! Pa to bi premalo bilo. Pri večem številu poslancev bi tudi obravnave bolj neukretne, in toraj dôbe zasedanja dolže bile kot doslej; to pa zahteva še večih stroškov.

Prememba pomenja drugič za nas Slovence v narodnem in gospodarskem oziru počasno smrt, ker bi po direktnih volitvah nemškutarsko „purgarstvo“ čudno prevago zadobilo nad kmetijskim posestvom na obe strani. Le poglejmo, kako zares „kunštno“ da so vladini „zaupniki“ volilne okraje sestavili. Mestne skupine so za dolenjo Štajarsko dve: mariborska in celjska. V prvo spadajo: Maribor, Marbeg, Muta, Vozenice, Slovenjigradec, Konjice, Ptuj, sv. Lenard, Ljutomer, Ormuž, Središče, Slov. Bistrica. V drugo spadajo: Celje, Šoštanj, Žalec, Vojnik, Gornjigrad, Ljubno, Mozirje, Vransko, Laško, Sevnica, Brežice, Kozje, Rogatec, Šmarje. Trije trgi: vranski, kozjanski in šmarski, dobili bi pravico v mestni skupini voliti, kar dozdaj ni bilo. — Odločno narodnih trgov, ki bi

imeli večino narodnih volilcev, v mariborskem mestnem okraju ni; v celjskem bi jih utegnili biti kakih 5, katerim pa nasproti stojite dve nemškutarski mesti in 7 nemškutarskih trgov, tako da tudi tukaj na zmago ni lahko misliti.

Za kmetijske občine so trije volilni okraji nasvetovani: I. Mariborski, kamor spadajo mariborski, marbeški, slovenjegraški, konjiški in slovenjebistriški sodnijski okraj.

II. Ptujski, v katerega spadajo ptujski, svetlenarski, ljutomerski, gornjeradgonski, ormuški, rogaški in šmarski sodn. okraj.

III. Celjski, kamor bi spadali šoštanjski, gornjegraški, vranski, laški, sevnški, breški in kozjanski okraj.

Dozdaj so Goričani svetlenarškega okraja v Mariboru volili, po tem načrtu bi pa za drž. zbor volili v ptujskem volilnem okraju; nasproti so pa konjiški kmetijski volilci volili v celjskem, zdaj bi pa — v mariborskem. Zakaj ta umetna sestava? Mi si tega ne moremo inace raztolmačiti kakor tako-le: V mariborskem volilnem okraju bi precej vzbujeni narodni Goričani sitnobe delali pri volitvah in nemčurji bi lahko propali; hajd toraj ž njimi v ptujski okraj, v katerem itak ni lahko nemčurjem zmagati. Nasproti so pa kmetijski volilci iz konjiškega okraja, razen onih, ktere je kat. pol. društvo v Konjicah tudi v narodnem oziru osrčilo, v obče še precej brez narodne zavesti; hajd toraj ž njimi v mariborski okraj, kder jih Savinčanov krepke roke ne morejo več držati. Tako je tedaj poskrbljeno, da mora mariborski okraj vse tri poslance iz nemškutarsko-liberalne stranke dobiti.

Poglejmo še slednjič razmero prebivalstva in davka, da se prepričamo, kaj da imajo kmetijske občine od neposrednih volitev pričakovati. Mestni skupini dobiste 2 zastopnika več, kmetijske tudi 2 ali pa 3. — Mestni skupini šte-

jete 35.688 duš, ter plačujete 118.299 gld. davka. Kmetske skupine pa štejejo 353.451 duš in plačujejo 773.077 gld. davka! Kmetijske občine toraj, ki štejejo nad 20krat več duš kakor mesta in trgi, ter plačujejo blizo 6krat toliko davka kot mestjani in tržani, imele bi v zastopu ravno toliko zagovornikov kakor druge skupine, in še za tri menj, ker se hoče mariborski okraj po vsej ceni nemškutarskim ustavakom prihraniti.

Ravno se razpošilja po slovenskih krajih zoper direktne volitve peticija do Njih Veličanstva, presvitl. cesarja. Prosimo prav lepo vsa kat. pol. društva, srenjska predstojništva in vsakega posameznega rodoljuba, da si prizadevajo vsi, prav mnogo podpisov prošnji pridobiti, ker gre za pglavitno stvar v Avstriji in posebno še za nas Slovence. Podpisati sme vsak avstrijski državljani.

Vse se pa mora nemudoma goditi, ker mora prošnja v 14 dneh na Dunaj se poslati. Zarad potrebnega reda bo najboljša, da se vse podpisane pôle pošljejo blagorodn. g. dru. Vošnjaku v Ljubljano, kder bode društvo „Slovenija“ skrbelo, da pride prošnja v prave roke.

Obraznave štajerskega dež. zbora.

XVII. Seja. (Konec.) Od trgov in občin, ležečih ob liniji, kjer se ima nova železnica iz Knittelfelda po šaleški in savinski dolini proti Celju in dalje po sotliški dolini v Brežice izpeljati, se odda mnogo prošenj, da naj dež. zbor to črto zagovarja. Ker je pa dež. zbor že 22. nov. 1872 to storiti sklenil, se odstopijo prošnje dež. odboru, da ga dramijo in spodbadajo.

Po nekaterih manj važnih stvarih pride na vrsto prošnja ptujske mestne srenje za razširjenje dosedanje nižje v višjo realno gimnazijo. O prošnji poroča dr. Wretschko, da se sklicuje na precejšno število učencev in da posebno dobrih učiteljev ni mogoče tej šoli ohraniti, dokler ni popolnjena. Potrebne prostorije hoče srenja iz svojega pripraviti, [država pa naj skrbi za plačila učiteljem, katerih bi več treba bilo, tako bi na dež. blagajnico ravno ne spadalo veliko več plačila. Učni odsek je pa gledé na to, da se ne vidi prav potreba za razširjenje gimnazije, predložil, da se prošnja zdaj ne usliši, ampak dež. odboru v natančniji pretres odstopi, in se o njej v prihodnjem zasedanju poroča. To je predlagal učni odsek sam, kar je dobro pomniti. Besedo poprime g. dež. odbornik Herman in govori kakor smo v 50. štev. lanskega „Gospodarja“ že poročali in scer, kakor kaže zdaj steno grafični zapisnik, čisto natanko. Dokazoval je, da ni število učencev toliko, kolikor se jih je po pravici pričakovalo, in to zato ne, ker je realna gimnazija v Ptujju potujčevalnica in nemčevalnica. Slovenski jezik ni ne v eni tvarini učni jezik, in kot učne tvarine se slovenskega je-

zika lahko ognejo učenci s tem, da se kot Slovenci vpisati ne dajo. To vse je proti naravi kakor proti državn. osnovni postavi, ktera v §. 19. vелеva, da morajo „šole v onih deželah, kder so razne narodnosti, tako uravnane biti, da se učenci ne silijo k naučenju drugega dež. jezika, marveč se jim prilika da, v svojem narodnem jeziku se izobraževati“. — Pri besedi: da ima žalibog le ena stranka privilegijo delati, kakor bi postave ne bilo — ustavi dež. glavar govornika, češ da govori o stvareh, ki niso v nobeni zvezi s prošnjo ptujske srenje. — G. govornik se pa oddahne in pravi, da je celó pri svojem predmetu, kajti je razložil, zakaj da ni število učencev dovoljno; zato ne, ker se narodna enakopravnost ne spoštuje. (Kakor je rekel poročevalec, se tudi ptujska srenja v prošnji ni upala reči, da je število učencev veliko, ampak da jih je — „precej.“ Ko bi bil učni odsek prepričan, da so vsi razredi učencev natlačeni, bi gotovo ne bil odložil prošnje s tem, da še „niso razmere čisto jasne.“) Potem omenja g. govornik, da ne more pri slov. ljudstvu zaupanja do tega zavoda vzbujati, ako nemški profesor z ravnateljem vred s slov. učenci in roditelji govoriti ne more, ako se ravnatelj kakor se v listih bere, velikonemškim in cerkvi sovražnim demonstracijam na čelo postavlja, in ako pravega strahu pri učencih ni. —

G. Hermanu odgovorja zastopnik ptujskega mesta, žl. Jož. Kaiserfeld, po rodu naš rojak, toda potujčen in slov. narodnosti zoper. Pravi, da ni res, ka bi bila gimnazija slábo obiskana, marveč ima več učencev v 3 razredih, kakor — nižja realna gimnazija v Ljubnu; da je Slovencem ptujskega okraja nemški učni jezik čisto dovoljen, da tudi drugače ne gre, kakor da se v nemškem jeziku uči. Ko si je g. doktor tako navidezno podlago postavil, znosi hitro skupaj bram in ga pokrije, rekoč, „da §. 19. drž. osn. postave tukaj več ne velja, ker se izpeljati ne da!“ Slednjič razveseli ustavaške poslušalce z izrekom, da „je le učitelj risarstva Nemec!“ — V vseh teh besedah ni več resnice kakor v nemškutarskih dokazih sploh. Ptujsko gimnazijo primerjati onej v Ljubnu, in iz tega sklepati, da je v Ptujju zadosti učencev, se pač pravi nevedneže ali lahkovernike mamiti. Ves ljubenski okraj šteje namreč samo 26.000 prebivalcev, ptujski pa blizo 60.000! Število učencev bi toraj v ptujski gimnaziji še enkrat toliko biti moralo kot v ljubenski. Nadalje: „Slovenci ptujsk. okraja bi zadovoljni bili z nemškim učnim jezikom?“ Prvič je narodna zavednost posebno v ptujski okolici še prav malo vzbujena; drugič pa bi stariši z zahtevanjem slovenskega učnega jezika v sedanjih žalostnih razmerah ravno toliko dosegli kot g. Herman s svojim govorom. — Res tudi ni, da bi le učitelj risarstva Nemec bil, ker je razen njega Nemec tudi ravnatelj in eden profesorjev je tudi Nemec bil.

Dr. Schloffer, deželni odbornik, pobijal

je svojega tovarša g. Hermana prav strastno, ter poudarjal posebno to, da se je samo 45 učencev kot Slovencev vpisalo, katerim je torej slovenski jezik obligaten predmet; pri ostalih 68 učencih se pa pri vpisovanju ni izreklo, da so Slovenci! — Žalostna nam majka! Iz nevednosti, narodne otrpnosti slov. staršev prepisujejo naši nasprotniki obilne obresti svojemu kapitalu, t. j. ponemčujejo našo mladež, ker starši ne spoznajo, da je potujčevanje šolske mladeži največje zlo, ki nas tare na vsako stran! — Proti svojemu tovarišu se obrne g. Herman in izreče naslednje tehtne besede, iz katerih naj Slovenci posnamejo, da je njih zastopnik v dež. odboru zares pravi mučenec. „Kar sem rekel, za to imam dokazov,“ pravi g. H.; „zamogel bi še vse več povedati, pa nečem. Moji gg. tovariši v dež. odboru me imajo, kakor se mi dozdeva, za kakega uradnika v dež. odboru, kajti jim vselej jeza skipi, kadar kaj črhnem. Meni pa je moje stanje kaj druga. Jaz sem zastopnik ljudstva kakor vi, ter imam pravico, pravo onih, ki so me izvolili, zastopati proti dež. zboru kakor protivladi in tudi proti dež. odboru. (Slava! na desnici.) Rad bi se tukaj v narodnih zadevah ogibal vsake pritožbe, ko bi me v dež. odboru poslušati hoteli. Ugovarjati pa moram temu, da bi nebi pritožeb bilo (zoper ptuj. gimnazijo), jaz sam sim jih omenjal.... Le zato se javno pritožujem, ker se na drugi narod v deželi ne ozira, kakor to zahteva pravica in postava.“

Med hrupom levice, ki je pri teh besedah navstal, se oglasi za besedo g. dr. Vošnjak; dr. Wannisch iz Bruka pa predlaga konec besedovanja, čemur tudi zbornica pritrdi. Dež. glavar da s pridržki besedo dru. Vošnjaku. Posvetil je g. poslanec čudno logiko dra. Kaiserfelda, ki je tako-le sklepal: Ker je večina učencev slovenska, toraj mora učni jezik — nemški biti. — Če je 48 učencev kot slovenskih vpisanih, pri 68 se pa ni reklo, da bi bili Slovenci, bi morali vsaj oni v slovenskem jeziku se podučevati in š. 19. pri Slovencih se izpeljati. Čudi se, da bi se š. 19. pri Slovencih izvesti ne dal! Pošteno ni načelo, zvrševati postavo, kadar je Nemcem na korist; je pa ne zvrševati, kadar nemški narodi zvrševanje zahtevajo. —

Po kratki besedi poročevalca, ki je zdaj bolj na stran nemškutarjev bil zasuknil, se sprejme predlog odsekov, kakor smo zgoraj povedali. —

Poročali smo o tej stvari nekoliko bolj obširno, ker nam prav očitno kaže, da zvrševanju narodne enakopravnosti štajarskih Slovencev nihčér večih over ne dela, kakor — ljudstvo samo, ker je ne tirja. Iz skušnje tudi vemo, da premnogi starši še naravnoč zahtevajo, da se v šolah le nemško naj uči. To je voda na mlin našim nemčurjem, Slovenci pa vode na svojem mlinu nimajo, toraj nič ne meljejo, duševnega kruha stradajo, šole pa drago plačujejo, da se slov.

mladež potujčuje za prusko — nemško politiko zori. —

V imenu učnega odseka poroča dr. Wretschko o prošnji gornje-štajarskih učiteljev, da se naj šolska postava gledé nadzorovanja in šolskega obiskovanja prenaredi ter pravica kaznovati vnevarne starše kr. šol. svétom vzame in okrajnim prepusti. Gledé na to pa, da je vsled dosedanjih skušenj živa potreba se pokazala, vso šolsko postavo pregledati in novo izdelati, se prošnja odstopi dež. odboru. Kaj pravijo k temu oni, ki sedanjó šolsko postavo vedno hvallijo, da je tako neskončno dobra? Preverjeni smo, da tudi bodoča „nova“ š. postava dobra ne bo, ker liberalni postavodajalci pravega šolskega namena in dejanskih razmer ne poznajo.

300 posestnikov iz ljutom., ormušk. in gornje-radgonskega okraja prosi, naj jim dež. zbor skuša dobiti polajšanja pri žganju za domačo rabo potrebne in davka proste žganjice, ker se v tej reči nepostavno od vladinih organov postopa. Prošnja se izroči dež. odboru v porabo. — Malinedeljski občini se je dovolilo 1000 gld. podpore za stavljenje nove šole; dr. Srnec je proti predlogu fin. odseka podporo izvojeval.

Radgonska mestna srenja je prosila da se naj postava od l. 1866, vsled ktere plačuje srenja sama vse stroške za domače bolnike v svoji bolnišnici, ako bolniki plačati ne morejo, spremeni, ker je srenjska bolnišnica postala javna, toraj več stroškov prizadeva. Prošnja se odstopi dež. odboru za prenaredbo postave gledé na to, da se morajo vsled poznejše dež. postave od l. 1872 takošni nepridobljivi stroški pri dež. odboru oglasiti in iz dež. blagajnice srenji povrniti, ako se res iztirjati ne dadó. —

Prošnja Vojniških tržanov za ločitev Vojniškega trga od kmetske občine se izroči dež. odboru za daljno obravnavo, ker še srenjsko premoženje ni ločeno in se kmetska občina izločitvi ustavlja. — Zakaj neki?

Dve prošnji: da se naj pri volitvah v okrajne zastope ob enim tudi namestniki odborovi volijo, se po odsekovem nasvetu odbijete.

Zastran prošnje kat. pol. društva v Konjicah, da se okrajni zastopi odpravijo, je že poročal g. dopisnik iz Konjic v 3. šte. „Gosp.“

Gospodarske stvari.

O petiotiziranju.

(Piše Rih. Dolenc.)

Rekli smo zadnjič (glej šte. 4 „Gospodar.“), da ni prav, že do petkrat iztisnjene tropine petiotizirati, ker vdari v nje lahko ona rujava barva, ki pomenja zoperno poznejše vino, ki se nikdar dobro spečati ne da. — Naj zdaj še dokažemo, da se je prav pri petiotiziranju še po-

sebeno vestno držati zanesljivih pravil. Vsakemu vinorejcu mora biti dobro znano, da se je v novejšem času, ko si je vêda, pred vsem kemija, tudi v vinskem bramu dostojno mesto pridobila, neka, skoro da strastna nezaupnost do vinorejcev in njihovih pridelka ljudi polastila. Ne rečemo, da bi v večjih slučajih res nepoštenost, prav za prav neumnost vinorejcev — večjidel pa vinskih kupčevalcev — tej nezaupnosti prava podlaga ne bila; ali največji del vsega obrekovanja, češ, da vinorejci dandenes vse „zblodijo“, ter se ne dobi več kozarec poštene kapljice itd., je brez vse istinite podlage. Še posebno petiotiziranje je pa tista spaka, katera povživalcem nikakor miru ne dá. Ako v enem kraju, pri nas le en sam za eden sod petiotiziranega napravi, in sosedje o tem v nebo upijočim prelomu kaj zvedó, že je celi kraj razupit, češ, tukaj in tukaj narejajo vino iz vode itd., in naj že tudi drugim to razupitje toliko ne škoduje, škoduje pa tistemu revežu, kateri se je predrznil petiotizirati. Gotovo ne bode prodal vina, za to že dobri sosedje skrbé, kateri bodisi iz gole nevošljivosti, ker sami te reči ne umejo, ali pa iz kakega drugega nagiba vse žile napnejo, da le vsakega kupca od njegove hiše odvrnejo.

Zlo skazljivi v tem obziru so pa še le vinski mešeti, kajti si vsak misli: čakaj, ako hočeš prodati, bodeš moral presneto plačati, in večji del jo tudi ugame. Nad vse rogovileže so pa še le vinski kupčevalci navadno največji blodarji. Jako smešne bi se lahko v tej zadevi povedale, ker pa to sem ne spada, pustimo jih s prepričanjem pri miru, da so se že deloma sami prepričali, da ne more zanje še dalje monopol ostati, vino zboljševati, pomnoževati itd., ter da se bodo o resnici te zadeve v kratkem do dobrega prepričali. —

Iz vsega tega razvidimo, da pri nas še tisti čas ni nastopil, da bi smel vinorejec kar očitno petiotizirati, marveč je prisiljen — ako noče v lastno veliko škodo delati — kar le mogoče skrivaj to opravljati. Napravi on takega vina, da se od nepetiotiziranega v ničemur ne razloči, si je lepega dobička gotov; kajti ako ljudje tudi nanj sumijo, da je petiotiziral, to malo dé, saj nimajo nikakega znamenja, po katerem bi vino od vina razločili. Vse drugačno lice zadobi pa ta reč, ako se tako petiotizira, da zadobi vino kako lastnost, ktere navadne vina tega kraja nemajo, na primer neki ptuj duh ali okus. Po tem duhu in okusu mora koj vsak spoznati, kako vino da ima pred seboj; in naj bode to petiotizirano vino še veliko boljše od nepetiotiziranega, ne pomaga vse to nič, prodalo se ne bode, ali pa le z velikimi težavami.

Prašamo toraj, bode li tako petiotiziranje vinorejcu v dobiček? Nikakor ne, naj si je tudi tako skrivaj delal, da ga ni razun Boga nihče drugi videl. Kaj pomaga skrivnost, ako je pa na

vinu brž poznati, da je — seveda slabo — napravljeno?

Iz tega lahko vsak razvidi, kolike vrednosti da je v „Slov. Narodu“ razjasnjeno petiotiziranje za tiste kraje, kjer se vino po nemškem načinu napravlja. Po našem mnenju je že iz golih narodno-gospodarskih razlogov nedopustljivo.

Za kraje, kjer pusté mošt s tropinami vred povreti, se vè da rečeno ne velja, kajti tukaj ne more lahko pri petiotiziranju povrelih in potem še odtisnjenih tropin zopern in navadnemu vinu nasproten duh ali okus v petiotizirano vino priti, ker so povživalci na duh in okus po tropinah že v preobilni meri navajeni. In vendar bi se tudi za take kraje ta način petiotiziranja priporočevati ne smel, in sicer iz sledečih razlogov ne. Vinstvo stoji namreč v takih krajih na najnižji stopinji. Že to, da pusté tropine — to je s hlazinami (peceljni penkeljni) vred — v kipečem moštu, je največja napaka, ki naravnoč vse umno kletarstvo overa. Če se s takimi že rujavimi tropinami petiotizirati ljudem priporoča, jih navadimo klobuštrati, česar se pa kmetovalec enkrat navadi, tega tudi — v svojo lastno škodo — več ne opusti. Zakaj bi se koj v pričetku popolnejši način ne priporočal, saj še iz tega nastane v malih letih prakse pokveka. Skopost na eni, na drugi strani pa resnica pregovora: „da ima vsaka glava svojo pamet“ — pameti so pa jako različne — dela v kmetijstvu sploh, še več v tej nekako skrivni stvari, dosti napak, kar žalibog skušnja uči.

(Dalje prih.)

Dopisi.

V Mariboru, 3. febr. Tukajšna deželna sadjo- in vinorejska šola imela je konec leta 1872 — 15 učencev, 4 so med letom izstopili. Izmed onih 15 so plačevali samo trije, vsi drugi imeli so štipendije. Eden je iz Lipnice, eden iz Gradca, eden iz Mureka, eden iz Gnaza in eden iz Hartberga, ostali so iz slovenske štajerske strani, tedaj 10 Slovencev in 5 Nemcev.

Učitelji so: ravnatelj sam, prvi učitelj in drugi, za ktere je služba razpisana ter ga nadomestuje eden mestnih učiteljev. Nadgledniki so: vrtnar, vinar, sodar in sprednik v delu, ki učencem delati kaže. — Med učnimi sredstvi najdeš le 10 slovenskih beril, vsa druga so nemška. Kmetijskih listov je na deželne stroške 8 naročenih, toda samih nemških, celó francosk, slovenskih ne eden ne!

Celó prijazno opominjamo ravnateljstvo, da je ta zavod na slovenski zemlji, da je v njem največ slov. rejencev, in da izhaja na Slovenskem troje slov. gospodarskih listov, kateri so vsaj toliko vredni kot „renski vrtnarski list“, namreč „Slov. Gospodar“ v Mariboru, „Novice“ v Ljubljani in „Gospodarski list“ v Gorici. — „Gospodar“ in „Novice“ sta ob enem sicer tudi politiška lista;

pa kvara menda ne bo pri odraslih slovenskih mladenčih, če kaj vedó o tem, kako da se ubogemu slov. narodu v političnem oziru godi. — Britko pa mora biti poštenjaku pri srcu, ako vidi, da so 17—19letni mladenči, tedaj v najnevarniši dóbi življenja, v verskem oziru celó sami sebi prepuščeni ter nemajo ni poduka ni návoda za krščansko življenje! Ta šola ima toraj v narodnem in verskem oziru vse one hude pomanjkljivosti na sebi, kakor se sploh kažejo na deželnih in državnih šolah na Slovenskem.

Iz Ptuja, 2. sveč. (Telovadnica in gasilna družba.) Naši požarni bramboyci so se spravili v telovadnico tukajšne realne gimnazije, ktera (telovadnica namreč) je mnogo denarja stala. Ako niso njene prostorije gimnaziji potrebne, čemu so se pripravile? Ako so pa za gimnazijo potrebne, kako se zamorejo gasilni družbi prepuščati?

Kakor čujemo, je gimnazijsko ravnateljstvo pri dež. odboru pooblastila prosilo, da sme telovadnico gasilec prepustiti. Telovadnico je pa mestna srenja ob svojih stroških priskrbela, in toraj nema ne ravnateljstvo pravice prositi dovoljenja, da se telovadnica v drug namen porabi, niti dež. odbor dovoljenja za to dati. Vsekako bi se bila morala srenja najpoprej vprašati. Nadjamo se torej za gotovo, da bode dež. odbor popred mestno srenjo zaslišal.

Iz Ljutomera, (Beseda do naših slovenskih kmetov.) Z veseljem se mora pripoznati, da imamo v naši okolici vrle slovenske kmete in kmetovalce, ki so po večem dobri in varčni gospodarji, ter se po večem pošteno in možato obnašajo, so marljivi, in se tudi svoje narodnosti zavedajo, čuteči se Slovence. Z veliko zadovoljnostjo moramo tudi reči, da se oni skoro brez izjeme vdeležijo pri napravah, ktere snujejo voditelji ljutomerske slovenske stranke. Tako se sploh v velikem številu vpisujejo v založnico, in še dovelj marljivo obiskujejo kmetijsko šolo po nedeljah.

Akoravno je vse to hvalevredno, naj vendar preljuje kmetovalce, kterim smo prijatelji, in kteri tudi nas kot take spoznajo, še na to in ono opomnimo. Pred vsem obračamo njih pozornost na našo narodno društvo, Čitalnico. — 2. februarja bilo je že 5 let, kar obstaja. Koliko je med tem časom za omiko in narodno razveseljevanje storila, tega ne bodem našteval, vsaj vsak Ljutomerčan in okoličan to iz lastne skušnje vé. Res je, da je eno leto skoro popolnoma mirovala, pa to je zopet res, da je v minolem letu to doprinesla. Koliko besed, veselje in zabav imela je v minolem letu! In glejte, to so storili skoro edini ljutomeržanski Slovenci, kterih je v trgu samem le malo število. Kmetje iz okolice so k temu le malo pripomogli. Zatoraj Vam, slovenski prijatelji naši v oklici za bodoče živo priporočamo narodno društvo. V Vašo korist Vas vabimo, da gosteje prihajate v naše društvo, v naše

prostore. Tu imate na razpolaganje veliko število slovenskih časnikov. Kedar pridete po opravilih v Ljutomer, idite v Čitalnico; tu dobite dušne in telesne okrepčave; Čitalnica Vam ponuja lepega berila, gostilničar jedi in pijače. In če na leto daste društvu po 1 ali 2 gold. odškodnine, da ono lože časnike in najemščino plačuje, mislim, da Vam to za blage društvene namene preveč ne bode. Ne podpirajte toraj več svojih nasprotnikov nemškutarjev, ki Vas za to še črté, da jim dajate zaslužek, rekoč: „dummer bindišer!“ Posnemajte Čehe, ki ne gredó v nemškutarsko gostilnico, ki ne kupujejo pri trgovcu nemškutarju, ampak so v zvezi s svojimi prijatelji, domoljubnimi krčmarji in trgovci. Srajca bližej života kot suknja.

Sv. Lenart v slov. gor. 30. pros. Tužnega sreca smo včeraj k počitku spremili truplo zamrlega g. Edvarda Kneza, bilježnika tukaj. — Dalje časa že je na plućih bolehal, a do zadnjega dné bil je še pri svojem opravku v uradnici; kar ga nenadoma po noči 26. pros. smrt pokliče v večnost. Mnogo let je rajni tukaj kot bilježnik deloval, je bil spoštovan od cele okolice, na dalječ znan kot iskren narodnjak. Kako čislan da je bil in v kako blagem spominu pri našem ljudstvu, nam je priča ogromna množina, ki je iz vseh bližnjih fará, po več ur hodá k sprevodu prišla. Blagodušnost in značajnost rajnega je branila tudi njegovim narodnim in političnim nasprotnikom, mu zadnjo čast odreči. Na grobu so pevci iz Maribora rajnemu za slovo slovenski zapeli.

Z smrtjo rajnega je našo okolico velika zguba zadela. Rajni bil je blagega srca in darežljiv. Posestnikom je rad pomagal v zadregi, bil je oča domačim siromakom, kterih nobenega ni odposlal brez darú. Pri marsikterem revežu bil je ves račun za izdelane pisma: „Hodi z Bogom!“ Slovenija zgubila je zvestega sina, konservativna stranka zdatnega podpornika. Bodi mu časten in hvaležen spomin!

Za poduk in kratek čas.

Začetek krščanstva na Slovenskem.

IV.

Pregoni katoliške cerkve od strani rimskih vladarjev so trajali tri sto let. Cesar Konstantin, do celega udan resnici evangelijski, jih je ustavil l. 312, in takoj je začelo malikovalstvo podprto in vzdržano le po državni moči, hirati in pojemat, a nasprotno se je vera Kristusova širila hitro in prelepo razcvetala. Tedaj so bili blaženi časi prišli tudi za našo slovensko deželo. Brez over so poslanci evangelijski sprehajali se od kraja do kraja, množile in ustanovljale so se nove škofije in do pokrajin mogočnega cesarstva je hitel sloves svete vere. Leta 325 nahajamo v glavnem zboru Nicejskem Domna, škofa Stridovskega

iz Panonije; in v Sardiškem cerkvenem zboru l. 347 se beró Fortunacian iz Akvileje, Aprijan iz Petovije, Florencij iz Sabarije in Marka iz Siscije.

Imena najslavnejših mož tistega časa so zvezana z zgodovino cerkve Kristusove po slovenskih deželah. Ss. Kromacij in Heliodor, meniha akvilejske cerkve, pozneje škofa, sv. Martin rojen v Subotici, sv. Severin, Rufin in sv. Hieronim, vsi ti so ali posredno ali neposredno trudili se za vspéh evangelija po slovenskih deželah.

Ta srečni stan naših krajev je trpel le sto let. Komaj da je Teodozij l. 395 cesarstvo bil razcepil med svoja sina Honorija in Arkadija, so divji narodi prihruli od severa in izhoda ter so z neznano silo začeli razdevati oslabeledo rimsko cesarstvo. Ta čas se imenuje v zgodovini čas selitve narodov. Izhodna Azija in severna Evropa ste razlile, rekli bi, blezo vse svoje prebivalce, in ti so se valili in poganjali enaki togotnim morskim valovom proti zapadu in jugu.

In skoro da vsem je peljala pot črez slovenske pokrajine. Zaporedoma so se tu gnjetli in gnali Goti, Alani, Vandali, Huni in drugi, ter razdajali vso omiko in nje stališča. Nikako se ne da popisati, koliko nesreč da je prizadjala „selitev narodov“ našej deželi. Sv. Hieronim piše do Heliodora, da med Donavo in julskimi snežniki ni se videlo nego povsod razvaline, požari, podobe smrti, reve, ter slišal jok in stok.

Tedaj je obledel in skoro do cela se osul pisani cvet sv. cerkve po slovenskih deželah. — Leta 441 so Huni, koje Slovenci še dendenes zaradi stisnjenega obraza in zverinske ljutosti pesjoglavce imenujejo, razdjali Sirmijo do tal, ondašnja nadškofija je nehala za vselej. Leta 452 so tisti Huni s svojim kraljem Atilom razrušili Emono, oblegli in zmagali Akvilejo.

Pred navalom germanskih narodov je l. 476 razpadlo zahodno rimsko cesarstvo. Kralj Odoaker je gospodoval v Rimu, pa le malo časa. Njemu je oblast vzel Teodorik ter ustanovil izhodnogotsko kraljestvo. Čvrsto je vladal Italijo, južno Nemško, južno Francosko, severno Španjsko, Dalmacijo, Ilirijo in tudi naše slovenske dežele.

Ta kralj, dasi tudi krivoverec, je nered in zmedi, nasilstvo in krivico, žalostne nasledke narodnega preseljevanja, z modro in pravično roko odpravil, in zopet je prisijala zarja blagejše bodočnosti. Odpočila si je slovenska zemlja in opomгла tudi v verskih rečeh. Nahajajo se potem tudi škofije pomnožene v teh straneh. Na Istrijanskem bil je v Pulju leta 502 prvi škof Veneri; v Porenci 421. Evfrazij, v Trstu l. 524. Frugifer; v Kopru sv. Nazarij ravno tistega leta, v Pičnu l. 579 sv. Marcijan; v Celji l. 579 Joanez.

Z množenjem posameznih škofij so se zvrnemale in potrdile metropolitene ali nadškofovske pravice. Cerkev glavnih mest so se štejele kot matere, in njihovim škofom so bili podrejeni škofje

druzihi mest tiste krajine. Tako je postala Akvileja nadškofija za Emono, Trst, Polo, Koper in druga mesta.

Škofije Sirmiji podložne so se razdelile in podredile deloma Šaloni v Dalmaciji, deloma Lavreaku v Noriku.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Direktne volitve še zdaj niso godne in nihčér ne vé, kedaj da bodo, ker iz več dežel poslancev v drž. zboru ni, dokler pa zastopnikov vseh dežel v državnem zboru ni, se tudi prenapredba volilnega reda prav skleniti ne da. Čuje se toraj, da hoče vlada v teh deželah, namreč na Kranjskem, Tirolskem, Štajarskem itd. z direktnimi volitvami za silo prej poskusiti. Kaj pa bo na Českem in Moravskem, kjer je vlada že parkrat tudi s temi volitvami na cedilu ostala, se ne vé. Peticija zoper neposredne volitve gre tudi po naših štajarskih krajih v podpis. Podpisuje se brez vse nevarnosti, ker še postava državnemu zboru predložena ni. Dokler postava v obeh zbornicah sklenjena in po cesarskem podpisu potrjena ni, sme vsak državljan javno izreči, da mu nameravana postava ni všeč. Več ko pride takih glasov do cesarskega prestola, več bode tudi veljalo, ker bodo svitli cesar ustavakom nasproti lahko pokazali na dežele, iz katerih je toliko protestov zoper postavo prišlo. Tedaj le urno podpisujte! —

Na Českem skušajo vladini organi po vsej sili zabraniti podpisovanje ednake peticije; pa vse je zastoj. Na Svečnico je bilo v Pragi in drugih mestih na Českem, kakor da je dežela v obsednem stanu. Ker je bilo mnogo taborov v zadevi dir. volitev napovedanih in ostro prepovedanih, je vlada žandarjev, policajev in konjenikov vse križem razpostavila. Toda pokazalo se je, da vsega tega treba ni pri narodu, ki je brihten in politično najbolj izobražen, in toraj noče ustavakom veselja napraviti, da bi nespametno divjal in še večjo nesrečo nad deželo spravil.

V gospôski zbornici se je sklenila postava o poroštvu pri kmetijskih in pridobnih društvih. Poroštvo prevzame vsak društvenik in seer še za enkrat toliko, kolikor je vložil sam. — Finančni odsek razpravlja postavo o uravnanji plače za uradnike. Vlada je predložila zopet za tekoče leto $\frac{1}{2}$ milijona podpore za „nižje duhovnike“; bo torej zopet špektafel. —

Ogerski državni zbor je po hudem uporú od strani levičnikov z veliko večino glasov sklenil letošnji državni proračun. Na dolgu je pa od 2 poslednjih let nad 6 milijonov davka, in vlada je v veliki stiski za denar. Fin. minister je toraj predložil cel kup davkarskih postav, kakor jih tudi mi imamo. Tako pride ob vso veljavo nekdanja pravlica, da je na Ogerskem najceneje živeti. —

Vnenje države. Na Švicarskem delajo liberalci s kat. cerkvijo kakor pr— z mehom. Zastopniki onih kantonov (okrajev), ki spadajo pod bazel-soloturnsko škofijo, so se nedavno v poseben razgovor sešli ter preč. škofa Lašata — odstavili in kapitelnu naložili, da škofiji oskrbnika, ki bode njim — framasonskim liberalcem — povoljen, imenuje. In zakaj vse to? Samo zato, ker so škof nekega ničvrednega, trmastega župnika, ki se je tudi kat. veri zneveril, izobčili, vlada je pa brz odpadnika objela in hujška zdaj zoper zvestega škofa. Izmed treh čisto katoliških kantonov je samo soloturnski po svojem zastopniku potegnil zoper preč. škofa; kantona Lucern in Cug se pa postavnega pastirja zvesto držita in ga hočeta na vso moč braniti in podpirati. Bati se je hudih nasledkov, ker je kat. ljudstvo silno razkačeno. —

Isto sovražstvo proti kat. cerkvi se kaže na Nemškem. Med živahnim oporekanjem katoličanov in vernih luteranov je pruska zbornica odpravila 31. jan. §. 15 in 18 ustave od l. 1850, vsled katerih je imela kat. cerkev zraven luteranov svobodno upravo v vseh cerkvenih rečeh. Odslej nema več kat. cerkev pravice, ampak podvržena je samovolji framasonskega liberalnega ministerstva, — za zdaj —; ne bo pa dolgo, da bodo vili nemški katoličani vladi pokazali, da je duh resnice močnejši od pruske policijske palice.

Razne stvari.

(*Mariborski okr. zastop*) je v seji 27. pros. sprejel proračun za tekoče leto. Stroškov je 42.623 gld., dohodkov pa le 2000 gld., toraj menjka betvica za 40.623 gld. Ker je pa okr. načelnik g. Seidl umen računar, je nasvetoval 19 % okr. doklade na vse direktne davke s prikladami vred, kakor je to dež. zbor v zadnji se-siji sklenil, kar je slednjič tudi obveljalo. Zoper to so bili zastopniki mesta: Reuter, Perko in Pfrimer, ker bo ta doklada mestjanom naložila še 2000 gold. več kakor so dozdej plačevali, in Reuter se je grozil, da se mesto rajši okraja loči, kakor bi zevsema 6000 gld. za okraj plačevalo. Sreča bi to bila za okraj, ko bi imel le enega modrega moža, ki bi mu res mar bilo za okrajne potrebe, a ne za nemško politiko.

(*Č. g. Ant. Suhač*.) kaplan pri sv. Lenartu je bil imenovan za učitelja verozakona na mariborski realki. Kakor pa čujemo, se je službe odpovedal. Šolske razmere res ne morejo mikati kateketov, da si služeb po mestih želé.

(*Ljutomerska okrajna posojilnica*) sklepa zdaj svoje račune o delovanji od 15. sept. do 31. decembra 1872, in bode v kratkem sklicala občni zbor. Konec decembra je štela 283 udov (zdaj jih je mnogo nad 300); prijemki so znašali 16.978 gld. 8 kr., izdatki 15.402 gld. 12 kr.; v

blagajnici je ostalo 1.575 gld. 96 kr. V 3¹/₂ mesecih znaša toraj denarni promet 32.380 gold. 20 kr. Zaupanje od strani občinstva je od dné do dné večé. V kratkem priobči društvo obširnejše sporočilo. —

(*Pri državni sodnji na Dunaju*) je zmagal kranjski dež. odbor, zastopan po g. dr. Costi, proti tržaškemu, kateri je zahteval nad 337.000 gl. povračila za večletne stroške v porodnišnici in najdenšnici tržaški. Pravda je tekla že dolgo časa; zdaj je končana in scer srečno za kranjsko deželo.

(*Mlad hudobnež*.) Iz Zreč se nam poroča, da je tam 26. pros. 18letni fant M. K. — in scer na potu v cerkev k Božjej službi — mlinarja G. V. okradel za 800 gld. v srebru in bankoveih. Paglavce se gredoč v cerkev v mlinu oglasi in zvé, da je mlinar že v cerkev odisel. Z mlinarskim hlapcem se podá proti cerkvi, spotoma pa stopi na stran, češ, da gre k potrebi. Namesto v cerkev gre po drugi strani nazaj v mlin. Ukradeni dnar je bil doma v krmo skril, le z 10 gld. jo maha v Konjice lumpat. Ko pride mlinar iz cerkve domu, najde skrinjo razbito. Stop.nje v snegu so kazale sled za fantalinom, ktere ga so še tisto nedeljo v Konjicah zasačili in gospôski izročili. Tatvino je obstal in mlinar je denarje nazaj dobil. — Ako je mlinar res 800 gold. v skrinji imel, bo zdaj morebiti bolj moder in gotovino v hranilnico dal, da mu lepih obresti nese, namesto da jo v skrinji — brez obresti za tatove shranjeno ima.

(*Kako dobro da je v Nemčiji zunaj*.) kaže to, da je samo lansko leto 40.000 ljudi z vladnim privoljenjem iz Pruskega se izselilo in da je natihoma iz dežele pobegnilo 14.000 mladenčev, ki se vojaščine bojé. Dá, ljudje začnó spoznavati, da so še za kaj druga na svetu kakor za pikelhavbo nositi in v kasarnah prebivati.

(*Proti izkrčenju gojzdov*), ki se tako silno množi po vseh deželah, dalo je ministerstvo poljedelstva ukaz okr. glavarstvom, da naj to kolikor mogoče zabranjujo in le tam dovolijo, kjer obdelano zemljišče več koristi obeta kakor gojzdni nasad. Isto velja tudi večjim društvom, ki pokupijo gojzdov. — Bode li kaj pomagalo to?

Najnovejši kurzi na Dunaju.

	fl	kr.
Zedinjeni drž. dolg (100 gl.) 4 gld. 20 kr. %	68	80
Upne (kreditne) srečke po 100 gl. prvotne vrednosti, brez obresti, pa s 4kratnim srečkanjem	185	50
Ažijo srebra	107	85
„ zlatá	5	12

Loterijske številke:

V Trstu 1. februarja 1873: 48 31 86 53 77

Prihodnje srečkanje: 15. februarja.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptuju		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan	6	10	5	60	6	50	—	—
Rži	3	70	3	70	4	—	3	70
Ječmena	3	70	3	30	3	20	2	60
Ovsa	—	—	2	—	2	5	—	—
Turšice (koruze) vagan . .	3	80	3	50	4	—	3	30
Ajde	3	15	2	85	4	—	—	—
Prosa	—	—	3	40	3	60	—	—
Krompirja	1	50	1	40	1	50	1	60
Sena cent	—	—	1	60	—	80	1	30
Slame (v šopkih)	—	—	1	20	—	60	1	40
„ za steljo	—	80	—	80	—	40	—	—
Govedine funt	—	26	—	28	—	28	—	22
Teletine	—	32	—	30	—	26	—	24
Svinjetine	—	30	—	30	—	40	—	30
Slanine	—	38	—	34	—	38	—	36

Hiša

z dotičnim posestvom je v **Ormužu** (Friedau) na spodnjem Štajaru pod lahko pogojno plačo na prodaj. Hiša obsega 4 izbe, čumnatu, kuhinjo in pivnico; potem konjske, govenske in svinjske hleve, skedenj, parmo, listnjak itd. — Vsa stavba je zidana in z opeko pokrita.

K temu stanovanju se tudi lahko dodá 12 plugov zemlje obstoječe v njivah, travnikih in gozdu. —

Popraša in oglasi se naj pri gosp. **Frideriku Gesnerju**, v Ormužu. 3—3

Razpisana je služba glavnega tajnika

pri

prvi občni zavarovalni banki „**SLOVENIJI**“
v Ljubljani.

Ponudniki naj svoje dotične prošnje do 1. mar-
cija 1873 pri ravnateljstvu imenovane banke vložé
ter v njih strokovnjaško spretnost, znanje nem-
škega, zlasti pa slovenskega, če mogoče tudi dru-
gega slovanskega ali laškega jezika dokažejo.

Ravnateljstvo banke „**SLOVENIJE**“.

Oznanilo.

Podpisani začnem od 20. t. m. vse sorte
olja delati. To opravilo se pri meni umno oprav-
lja, da ni olje ne preveč zažgano, ne premalo
sprazeno, vrh tega pa čisto iztisnjeno, in da se
olje z navržkom odmeri. Plačilo je celó pičlo:
5 kr. od pinta bučjega, od makovega olja pa
6 kr. Semena naj so prav posušena, ker je
olje potem bolj okusno in dalje zdravo ostane.

Jože Jamnik,

1—2

mlinar v Slapah pri Černi gori.

Razglas.

S 1. sušcem 1873 začenja se novo šolsko
leto na deželni **sadjo- in vinorejski
šoli v Mariboru**.

Poduk trpi s pripravljalnim tečajem vred
tri leta, po katerih se dá vsakemu učencu odhodno
spriševalo.

Sprejemne pogodbe:

Sprejemajo se mladeniči po dovršenem 17.
letu. Umeti pa morajo vsaj one stvari, ki se v
narodni šoli učé.

K sprejemanju se zahteva:

- Krstni list, spričevalo stavljenih kóz in nra-
stveno spričevalo.
- Spričevalo dobro dovršene narodne šole.
- Pismeno zagotovilo od staršev ali njih namest-
nikov, da hočejo plačilne pogodbe držati.

Brž se pa v drugi tečaj sprejmó
mladeniči, ki so nižjo gimnazijo, nižjo realko,
mestjansko ali pa kmetijsko šolo z dobrim vspehom
dovršili, ali pa v poprejšnji skušnji pokažejo, da
vse potrebno umejo.

Učenci imajo štipendije ali se pa ob svojih
stroških učé. Štipendisti stanujejo v zavodu, kder

dobivajo stanovanje, obleko in hrano. — Kar da
morajo seboj prinesiti, kaže „razglas“ v 4. šte-
v. „Gospodarjevi“.

Učenci živeči ob svojih stroških
plačajo za hrano 200 gold. a. v., obleke pa ne
dobivajo.

Plačujoči učenci kakor tudi oni, ki zu-
naj zavoda bivajo, plačujejo 24 gld. učnine
za vsako polletje naprej. Oproščenje se le pri
deželnem odboru dobiti zamore.

Deželni odbor sprejema ne le šti-
pendiste, nego tudi one, katerim okrajni od-
bori, društva ali zasebniki prosta mesta oskrbijo;
ustanovniki takih prostih mest pa imajo pravi-
co, predstavljati dež. odboru učence, katerim se hočejo
taka mesta podeliti.

Plačujoče učence kakor tudi one, ki
ob svojih stroških zunaj zavoda bivajo, sprejema
ravnateljstvo zavodovo.

Učenci poslednje vrste se naj do 15. febru-
arja 1873 osebno pri ravnatelju oglašijo.

V Gradcu 30. dec. 1872.

Od štajarskega deželnega odbora. 2—2